

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5746824>

УДК 811.112.2'36

Архипова И.В.

Архипова Ирина Викторовна, кандидат филологических наук, профессор, Новосибирский государственный педагогический университет, Россия, 630126, г. Новосибирск, ул. Вилюйская, д. 28. E-mail: irarch@yandex.ru.

Таксисные маркеры в нидерландском языке

Аннотация. В настоящей статье рассматривается вопрос описания семантики и функционирования таксисных маркеров в нидерландском языке. В качестве таксисных маркеров одновременности, предшествования или следования в современном нидерландском языке выступают монотаксисные и политаксисные предлоги темпоральной и обстоятельственной семантики *na, vanaaf, sinds, sedert, gedurende, hangende, tijdens, voorafgaand aan, to, wegens, vanwege, ondanks, ongeacht, trots, ingevolge, krachtens, per, voor, bij, met*. В результате исследования установлено, что монотаксисные предлоги *na, vanaaf, sinds, sedert, gedurende, hangende, tijdens, voor, voorafgaand aan, tot* выступают в качестве экспликаторов примарно-таксисных категориальных ситуаций одновременности и разновременности. Монотаксисные предлоги обстоятельственной семантики *wegens, vanwege, ondanks, ongeacht, trots, ingevolge, krachtens, per, in* выступают в качестве маркеров concessивно-таксисных, консеквентивно-таксисных, инструментально-таксисных, каузально-таксисных и модально-таксисных категориальных ситуаций одновременности. Политаксисные предлоги *bij, met, voor* могут выступать в качестве экспликаторов как примарно-таксисных, так и различных секундарно-таксисных категориальных ситуаций одновременности (инструментально-таксисных, медиально-таксисных, модально-таксисных, кондиционально-таксисных и финально-таксисных).

Ключевые слова: предлоги, монотаксисные предлоги, политаксисные предлоги, таксисные маркеры, примарно-таксисная категориальная ситуация, секундарно-таксисная категориальная ситуация.

Arkhipova I.V.

Arkhipova Irina Viktorovna, cand. Sc. (Philology), Professor, Novosibirsk State Pedagogical University, 630126, Russia, Novosibirsk, Vilyuiskaya, 28. E-mail: irarch@yandex.ru.

Taxis markers in Dutch

Abstract. This article discusses the issue of describing the semantics and functioning of taxis markers in the Dutch language. In modern Dutch, monotaxis and polytaxis prepositions of temporal and circumstantial semantics *na, vanaaf, sinds, sedert, gedurende, hangende, tijdens, voorafgaand aan, to, wegens, vanwege, ondanks, ongeacht, trots, ingevolge, krachtens, per, voor, bij, met* act as taxis markers of simultaneity, precedence or following. As a result of the study, it was found that the monotaxis prepositions *na, vanaaf, sinds, sedert, gedurende, hangende, tijdens, voor, voorafgaand aan, tot* act as explicators of primary-taxis categorical situations of simultaneity and non-simultaneity. Monotaxis prepositions of circumstantial semantics *wegens, vanwege, ondanks, ongeacht, trots, ingevolge, krachtens, per, in* act as markers of concessive-taxis, consequential-taxis, instrumental-taxis, causal-taxis and modal-taxis categorical situations of simultaneity. Polytaxis prepositions *bij, met, voor* can act as explicators of both primary-taxis and various secondary-taxis categorical situations of simultaneity (instrumental-taxis, medial-taxis, modal-taxis, conditional-taxis and final-taxis).

Key words: taxis, taxis marker, primary taxis, secondary taxis, taxis categorical situation, primary-taxis categorical situation, secondary-taxis categorical situation.

Проблема описания семантики и вопроса функционирования предлогов в немецком, нидерландском и других языках находит свое освещение в работах таких отечественных и зарубежных языковедов, как: А. Барентсен, И.В. Архипова, Ю.Н. Хоружая, С.В. Шустова, Н.В. Хорошева, С.И. Суровцева, О.Ю. Павлова, Л.Ф. Велиева и др.) [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8].

В фокусе исследовательского внимания находится вопрос функционирования темпоральных и обстоятельственных предлогов нидерландского языка, выступающих в качестве таксисных маркеров.

Материалом исследования послужили нидерландские высказывания с таксисными предлогами темпоральной и обстоятельственной семантики, полученные методом сплошной выборки из Лейпцигского Национального корпуса. Общее количество обследованных фрагментов составило 6500.

В состав обследованных высказываний нидерландского языка входят моноксисные предлоги темпоральной и обстоятельственной семантики *na, vanaaf, sinds, sedert, gedurende, hangende, tijdens, voorafgaand aan, to, wegens, vanwege, ondanks, ongeacht, trots, ingevolge, krachtens, per*, а также политаксисные предлоги *voor, bij, met*.

Моноксисные предлоги *na, vanaaf, sinds, sedert, gedurende, hangende, tijdens, voor, voorafgaand aan, tot* выступают в качестве экспликаторов примарно-таксисных категориальных ситуаций одновременности и одновременности.

Моноксисные предлоги *na, vanaaf, sinds* и *sedert* маркируют таксисную категориальную семантику следования, например: *Na een rustige vlucht boven België en Noord-Frankrijk, arriveerden we na dik twee uur op Troyes (LC); Na aankomst liepen wij met zijn allen de vooraf uitgestippelde wandeltocht (там же); Na de verhuizing van pater Noordermeer naar Gemert stond het pand een poosje leeg en dacht het parochiebestuur na over verhuur*

(там же); Ook na de verbreiding van de islam (na 700) bleef poëzie de belangrijkste literaire uitingsvorm (там же); Na het vertrek van Ravensbos brak er inderdaad een periode van ongekende vrijheid aan (там же); Na aankomst hees een ieder zich in een pak (там же); Na hun ontmoeting laait de hartstocht tussen de twee op (там же); Na onze waarneming gaan we vervolgens interpreteren (там же); Na de eerste aanschouwing bleek dit direct een goede keuze te zijn geworden (там же); Na het zingen is het de beurt aan de uitgenodigde spreker (там же); Bovendien is het gladder en droogt het sneller na het drukken (там же); Na het draaien wordt het water uit het bassin gepompt (там же); Na enig nadenken antwoordt Spong dat hij dat kon (там же); De takken worden na het snijden niet meer neergelegd maar direct in de eindverpakking gelegd zodat beschadiging tot een minimum beperkt wordt ... (там же); Vanaf vertrek heeft Vierhouten voorop gezeten en dat brak hem nadien op (там же); Zo hadden wij sinds de verhuizing een probleem met de interne postbezorging tussen ons oude en nieuwe pand (там же); Sinds de verdrijving en de vlucht hebben de vluchtelingen geen systematische lange termijn hulp van buiten gekregen (там же); De beschikbare winkel- en kantooruimte in het stationsgebouw staat sedert de oplevering van het station leeg (там же); Alle eeuwen door, sedert de verwoesting van de Tempel en gedurende de gehele periode van de ballingschap was er een gestage stroom van immigratie naar Palestina (там же).

Нидерландские моноксисные предлоги *gedurende, hangende, tijdens* маркируют примарно-таксисную семантику одновременности, например: *Hier wordt gedurende de hele opleiding naar toegewerkt (LC); De polsen buigen gedurende de swing (там же); Als de medewerker ziek wordt gedurende de schorsing, dan betekent dit niet dat de verplichting tot doorbetalen van loon herleeft (там же); Mevrouw Schmitz: Dat heb ik eigenlijk pas hangende de ontwikkelingen van de laatste weken en maanden gehoord (там же); Hoewel XS4ALL heel graag meer*

klanten zou willen aansluiten, is dat steeds geweigerd door de verantwoordelijke wethouder, *hangende verkoop van de infrastructuur aan UPC* (там же); *Tijdens de verhuizing* is uw inboedel verzekerd volgens de Algemene Voorwaarden voor Verhuizingen (там же); *Tijdens de waarneming* is de waarnemer verantwoordelijk voor de farmaceutische zorg (там же); *Tijdens de vlucht* op de heenweg kreeg ik erge buikpijn (там же).

Предлоги *voor/voorafgaand aan* и *tot* маркируют примарно-таксисную семантику предшествования, например: *Zijn voorvork gaf net voor het wegrijden de geest* (LC); *Tot zijn vertrek* componeert hij voor de verschillende producties van Herman van Veen (там же); *Deze machtiging blijft van kracht tot wederopzegging* (там же); *Tot de aanstelling van een nieuwe commandant* was de heer W. Frissen waarnemend commandant (там же); *Tot de bebouwing* is het gebied het altijd weiland en tuinbouwgebied geweest, met later ook glastuinbouw (там же).

Политаксисный предлог *bij* маркирует семантику примарного и кондиционального таксиса одновременности, например: *Bij aankomst* was de hengst in goede conditie en was hij rondom licht bereden en betuigd (LC); *Bij verhuizing naar Malta* worden geen invoerrechten geheven over meubilair en andere persoonlijke eigendommen (там же); *Bij het wegrijden* sloeg hij me af (там же); *Bij het drukken* wordt gebruik van drukinkt op basis van plantaardige olie (там же); *Bij het lopen* ervaart de speler een licht dempende werking van de baan (там же); *Bij vertrek* worden de slangen en dergelijke ontsmet (там же); *Bij aankomst* worden we al direct gerustgesteld (там же); *Bij afmelding* gedurende het seizoen wordt géén contributie terugbetaald (там же); *Bij het nadenken* over het mensbeeld en de filosofische achtergrond van de cliëntgerichte psychotherapie is zijn filosofie echter zeer waardevol (там же); *Bij de waarneming van hergebruikte producten* tred dan een vage herkenning op (там же); Weglaten van deze waarschuwing leidt af en

toe tot grote cockpit-hilariteit *bij aanschouwing van hazepad-verkiezende ambtenaren* (там же); Met deze eeuwenoude techniek zet Walker scenes neer die op het oog onschuldig lijken, maar *bij nadere beschouwing* vaak gruwelijk zijn (там же); *Bij het hakken, knippen of snijden van de kruiden* komen de aromas vrij (там же).

Монотаксисные предлоги обстоятельственной семантики *wegens, vanwege, ondanks, ongeacht, trots, ingevolge, krachtens, per* эксплицируют различные секундарно-таксисные категориальные ситуации одновременности: концессивно-таксисные, консекутивно-таксисные, инструментально-таксисные и каузально-таксисные.

Монотаксисные *wegens* и *vanwege* маркируют семантику каузального таксиса, например: *Er volgde een proces wegens belediging van een bevolkingsgroep* (LC); *Andriessse was, wegens verblijf* in het buitenland, niet bereikbaar voor commentaar (там же); *In geen geval zal worden overgegaan tot terugbetaling vanwege verlate aankomst of vervroegd vertrek* (там же); *Vanwege de verhuizing naar Nijenoord* kostte de invoering van het project daar iets meer tijd (там же); *Van Persie* werd voor het duel om de Super Cup tegen Real Madrid teruggezet naar Jong Feyenoord *vanwege een opeenstapeling van incidenten* (там же); *De werkgever* werd veroordeeld *vanwege verwaarlozing* en moest haar schadeloos stellen (там же); *Vanwege de verontwaardiging* hierover in het westen, werd het vonnis later verzacht (там же).

Монотаксисные предлоги концессивной семантики *ondanks, ongeacht, trots* эксплицируют семантику концессивного таксиса одновременности, например: *Ondanks deze verhuizing* wordt de Krabben I kampioen in de 2 Klasse Kring (LC); *De schade aan andermans auto en/of inzittenden toegebracht* is hiermede *ongeacht de beantwoording van de schuldvraag* verzekerd (там же); *Zinloos geweld gaat maar door, ondanks de publieke verontwaardiging* erover (там же); *En gelukkig is, ondanks de*

ongemakkelijke ligging, geen keizersnede nodig geweest (там же).

Монотаксисные предлоги консеквативной семантики *ingefolge*, *krachtens* маркируют семантику консеквативного таксиса одновременности, например: *Onder aftrek van de in aftrek gebrachte basisruimte en de vrijwillig betaalde premies ingevolge een pensioenregeling* indien die premies worden voldaan uit een werknemersspaarregeling (LC); *De geldmiddelen van de vereniging bestaan voorts uit eventuele verkrijgingen ingevolge erfstellingen*, legaten, *schenkingen* en andere toevallige baten (там же).

Монотаксисный предлог *per* употребляется маркирует семантику инструментального таксиса одновременности, например: *Alles per onderwerp gesorteerd en gearhiveerd* (LC); *Daarom wordt per bijschrijving een aanvraagformulier* ingevuld en voorzien van een pasfoto (там же); *De gemiddelde bloeddorstroming van de long daalt*, waardoor *per ademhaling* minder zuurstof dan normaal kan worden opgenomen (там же); *Dit biedt de mogelijkheid om bij onvoldoende deelname per bedrijf* bezoeken te clusteren bij een bedrijf, hetgeen minder annuleringen zal opleveren (там же); *Je bestelling wordt vervolgens in een computerbestand per bestelling* opgeslagen (там же).

Монотаксисный предлог *in* при сочетании с проецирующими и статальными девербативами *bewondering*, *aanbidding*, *verwondering*, *veewachting*, *anwachting* и др. маркирует семантику модально-таксисных категориальных ситуаций одновременности, например: *Al de snaren van zijn ziel trillen mee in verwondering en heilige aanbidding* (LC); *Wij vierden zo dadelijk de Maaltijd van de Heer in de verwachting van Zijn Koninkrijk* dat komt (там же); *In afwachting van onze nieuwe huisvesting* kreeg de ladderwagen onderdak bij de brandweer Zoetermeer (там же).

Политаксисный предлог *met* маркирует различные секундарно-таксисные, в частности, синструментально-таксисные, медиально-таксисные и модально - таксис-

ные категориальные ситуации одновременности, например: *Met deze mixen van zuivere etherische olie* geeft u een heel persoonlijke tint aan uw leefomgeving (LC); *Peter G. Meppelink legt een sfeervol, artistiek accent met het knippen van een prachtig portret van uw relaties* (там же); *Met het tekenen van het Huishoudelijk Reglement* is deze bekrachtigd (там же); *Met ongeloof en verontwaardiging* heeft de VNC kennis genomen van de acties van de autoriteiten op Bonaire deze week (там же); *Die smoes is in de wielersport met bewondering* ntvangen, maar onthult in feite alles (там же); *Bert van Marwijk heeft met verbazing* kennis genomen van de operatie van Shinji Ono na het WK (там же); *De meerderheid gaat akkoord met het voorstel met de opmerking* dat structurele behandeling zal volgen bij de begrotingsvergadering (там же); *Maar al vrij snel werd de voorstelling uitgebreid met het zingen van liederen* in de Hindelooper taal (там же).

Политаксисный предлог *voor* маркирует семантику примарного и финального таксиса одновременности, например: *Reeds voor zijn aankomst op Mexicaans grondgebied* had de paus tegenover journalisten in het vliegtuig dit thema aangesneden (LC); *Vlak voor ze instappen* gooien de gasten handen confetti en rijst (там же); *Voorts heeft De Vries zich enorm ingezet voor de verbreiding van de Nederlandse taal en cultuur* in binnen-, maar vooral in buitenland (там же); *Er zijn ook mogelijkheden voor aanwending van zonne-energie voor vloerverwarming* (там же); *Er bestond nog gelegenheid voor rustige overdenking* (там же); *Voor het mixen van de verschillende stemmen* was een speciaal apparaat nodig (там же); *Middels warmtepompen wordt warmte aan de bode onttrokken voor de verwarming van de woningen* (там же).

Итак, монотаксисные и политаксисные предлоги *na*, *vanaaf*, *sinds*, *sedert*, *gedurende*, *hangende*, *tijdens*, *voorafgaand aan*, *voor*, *tot* эксплицируют примарно-таксисные категориальные ситуации одно-

временности и разновременности, в то время как моноксисные предлоги обстоятельственной семантики *wegens, vanwege, ondanks, ongeacht, trots, ingevolge, krachtens, per, in* маркируют только секундарно-таксисные категориальные ситуации одновременности: концессивно-таксисные, консекутивно-таксисные, инструментально-таксисные, каузально-таксисные, мо-

дально-таксисные. Политаксисные предлоги *bij, met, voor* могут выступать в качестве экспликаторов как примарно-таксисных, так и секундарно-таксисных категориальных ситуаций одновременности (инструментально-таксисных, медиально-таксисных, модально-таксисных, кондиционально-таксисных, финально-таксисных).

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Архипова И. В. Категория таксиса в разноструктурных языках. Монография. Новосибирск, 2020. 173 с.
2. Архипова И.В. Таксисообразующий потенциал полисемичных предлогов // Гуманитарный научный вестник. 2020а. №4. С. 84–89.
3. Архипова И.В. Моноксисные предлоги в секундарно-таксисной среде одновременности (на материале разноструктурных языков) // Международный журнал гуманитарных и естественных наук. 2020б. №11-2(5). С. 62–64.
4. Барентсен А. Таксис в нидерландском языке // Типология таксисных конструкций. Отв. ред. В.С.Храковский. М., 2009. С. 269–366.
5. Суровцева С.И. Предлог в оформлении темпоральных отношений // *Lingua mobilis*. 2012. № 4 (37). С. 73–75.
6. Суровцева С.И., Павлова О.Ю., Велиева Л.Ф. Проблематика исследования предлогов (на базе темпоральных предлогов русского, французского, английского и немецкого языков) // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. 2017. №7. С. 174–187.
7. Хоружая Ю.Н. Семантические функции пространственных и временных предлогов в немецком и русском языках: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Краснодар: Кубанский гос. ун-т, 2007.29с
8. Шустова С.В., Хорошева Н.В. Функциональный потенциал предлогов и их классификационные основания// Научный результат. Вопросы теоретической и прикладной лингвистики. 2020. Т.6. №3. С. 48–57.
9. LC – Лаборатория корпусной лингвистики Лейпцигского университета. URL: <http://www.wortschatz.uni-leipzig.de> (дата обращения: 10.11.2021).

REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Arhipova I. V. Kategorija taksisa v raznostrukturnyh jazykah. Monografija. Novosibirsk, 2020. 173 s.
2. Arhipova I.V. Taksisoobrazujushhij potencial polisemichnyh predlogov // *Gumanitarnyj nauchnyj vestnik*. 2020a. №4. S. 84–89.
3. Arhipova I.V. Monotaksisnye predlogi v sekundarno-taksisnoj srede odnovremennosti (na materiale raznostrukturnyh jazykov) // *Mezhdunarodnyj zhurnal gumanitarnyh i estestvennyh nauk*. 2020b. №11-2(5). S. 62–64.
4. Barentsen A. Taksis v niderlandskom jazyke // *Tipologija taksisnyh konstrukcij*. Otv. red. V.S.Hrakovskij. M., 2009. S. 269–366.
5. Surovceva S.I. Predlog v oformlenii temporal'nyh otnoshenij // *Lingua mobilis*. 2012. № 4 (37). С. 73–75.
6. Surovceva S.I., Pavlova O.Ju., Velieva L.F. Problematika issledovanija predlogov (na baze temporal'nyh predlogov russkogo, francuzskogo, anglijskogo i nemeckogo jazykov) // *Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta*. 2017. №7. S. 174–187.
7. Horuzhaja Ju.N. Semanticheskie funkicii prostranstvennyh i vremennyh predlogov v nemeckom i russkom jazykah: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk. Krasnodar: Kubanskij gos. un-t, 2007.29s

-
8. Shustova S.V., Horosheva N.V. Funkcional'nyj potencial predlogov i ih klassifikacionnye osnovanija// Nauchnyj rezul'tat. Voprosy teoreticheskoj i prikladnoj lingvistiki. 2020. T.6. №3. S. 48–57.
  9. LC – Laboratorija korpusnoj lingvistiki Lejpcigskogo universiteta. URL: <http://www.wortschatz.uni-leipzig.de> (data obrashhenija: 10.11.2021).

Поступила в редакцию 18.11.2021.

Принята к публикации 21.11.2021.

Для цитирования:

Архипова И.В. Таксисные маркеры в нидерландском языке // Гуманитарный научный вестник. 2021. №11. С. 118-123. URL: <http://naukavestnik.ru/doc/2021/11/ArkhipovaI.pdf>